

Tary Ferenc

• 3500 kilogramm alatti
öszgördülő súlyú gépjárművek
kormányberendezései

A követelménymodul megnevezése:

Gépjárműjavítás I.

A követelménymodul száma: 0675-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SZT-017-18

3500 KILOGRAMM ALATTI ÖSZGÖRDÜLŐ SÚLYÚ GÉPJÁRMŰVEK KORMÁNYBERENDEZÉSEI

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az első autó, melyet Karl Benz szabadalmaztatott 1886-ban, háromkerekű volt.

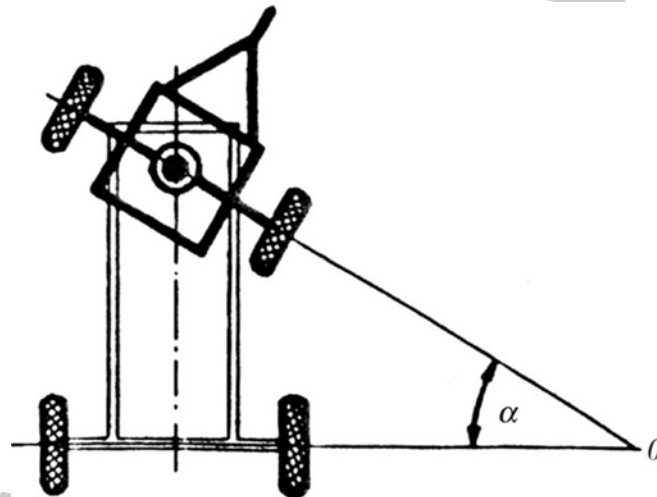
1. ábra: Az első autó 1886-ból¹

Mi okozhatott fejtörést a neves technikusnak akkor, amikor a ló vontatta kocsik négykerekűek voltak? Arra a problémára nem találta hirtelen a megoldást az első konstrukció megalkotásakor, hogy a négykerekű kocsik kormányzáskor – az akkoriban jellemzően használt kormányzási mód alkalmazásával – a kerekek az egész első tengely elfordításával kanyarodtak. A tengely elfordításához pedig nagy erő és hely szükséges és a kocsi borulékonyá válik. Így az egyszerűbb megoldáshoz nyúlt, háromkerekű járművet épített. A négykerekű kocsik, különösen a hintók már a XIX. század elején egy sor technikai fejlesztést tartalmaztak, többek között a kormányzás problémáinak megoldását is.

---

¹ Forrás: http://images.businessweek.com/ss/06/01/auto_bday/source/2.htm

A másik megoldandó probléma a kormány szerkezet kialakításakor a kerekek elfordulási szöge. Ha az egész tengely fordul, akkor ugyanabban a szögben fordul el a tengely végén lévő mindkét kerék. Miért jelent problémát a kerekek elfordulási szöge? Azért mert ideális esetben az elforduló kerekek mindegyikének a saját fordulókörének érintő irányában kell állni ahhoz, hogy a kerék ne csússzon meg. A kanyarodás az egyik veszélyes közlekedési helyzet, hiszen a kerekekre nem csak a hosszirányú gyorsító, vagy lassító erő hat ilyenkor, hanem az $F = m \cdot v^2 / R$ nagyságú centrifugális erő ahol "F"- a centrifugális erő, "v"- a kerék kerületi sebessége és "R"- a fordulókör sugara. Jól látható az összefüggésben, hogy az oldalirányú erő a sebesség négyzetével arányos, azaz kétszeres sebesség esetén az oldalerő négyszer akkora, háromszoros sebességnél az oldalerő kilencszeres. Ilyen erőhatások mellett nagyon fontos, hogy a jármű kereke gördüljön az úttesten, ne csússzon meg. Ebből következik az is, hogy olyan kialakításban kell a jármű kerekeinek kormányzását megoldani, hogy azok mindig a fordulókör középpontjára merőlegesen álljanak (azaz érintő irányban).

2. ábra: Tengelykormányzás ²

A belső íven forduló kerék nyilvánvalóan kisebb fordulókörön fordul, mint a külső íven forduló kerék. A kisebb sugarú köríven a külső kerékhez képest nagyobb elfordulási szög szükséges ahhoz, hogy a kerék fordulókörének érintő irányában álljon. A tengelykormányzásnál az azonos elfordulási szög miatt a kanyarodó kerék tehát oldalirányba megcsúszik a kanyarodás során. Ez nyilvánvalóan veszélyes és különösen nagy sebességű haladásra alkalmas járműveknél megengedhetetlen a jármű kialakítása során.

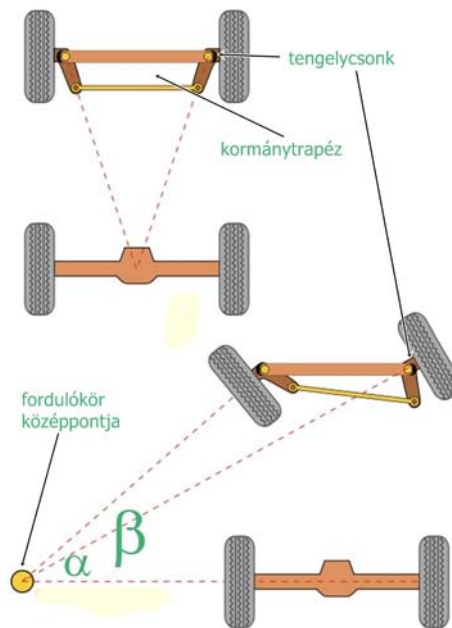
Úgy kell tehát kialakítanunk a kormányzott kerekek elfordítását, hogy azok eltérő szögben legyenek képesek elfordulni, ráadásul a probléma megoldását nehezíti, hogy a szükséges fordulási szögeltérés mértéke folyamatosan változik az elfordítás mértékével arányosan.

² Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/site/upload/2008/09/kepek_0151.jpg

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Tengelycsonk kormányzás.

Az esetfelvetésben vázolt problémára a megoldást Rudolph Ackermann angol üzletember által szabadalmaztatott (1828) tengelycsonk kormányzás jelentette. A megoldás lényege, hogy a kormányzás során azonos fordulási középpont körül valamennyi kerék érintő irányban (megcsúszás nélkül) mozdulhat el.

3. ábra: Tengelycsonk kormányzás³

³ Forrás: http://www.knowledgerush.com/kr/encyclopedia/Ackermann_steering_geometry/

A megoldás lelke a felső ábrán jól látható kormánytrapéz. A trapéz kialakítása olyan, hogy szárainak meghosszabbításai a hátsó tengely vonalában metszik egymást. A kormány elfordításakor a kormányzott kerekek eltérő szögben fordulnak el. A két szög közötti különbség a fordulási szögeltérés ($\beta - \alpha$). A kormánytrapéz kialakítása biztosítja tehát, hogy kanyarodáskor az eltérő sugarú köríven forduló kerekek eltérő szögben elfordulva, a fordulókörük érintőjének irányában álljanak, ne csússzanak meg oldalirányba. A kormányzás a trapéz szárainak fordításával történik, melynek hatására a tengelycsonk és a tengelycsonkra szerelt kerék is elfordul. Az elfordított helyzetet mutatja a 3. ábra alsó része. A kormánytrapéz egy csuklós mechanizmus. Szárainak végei csuklópontok. Elég elmozdítani a trapéz szárait összekötő rudat, vagy közvetlenül elfordítani a kormánytrapéz szárát a kormányzáshoz. A megoldás előnye, hogy kicsi a helyszükséglete, kisebb kormányerő szükséges, kis rugózatlan tömeget tesz lehetővé, amellett, hogy a szükséges méretű fordulási szögeltérést biztosítja.

Összefoglalás

A gépkocsik kormányzása tengelycsonk kormányzással történik. A csúszásmentes kanyarodáshoz a kormányzott kerekek fordulási szögeltérése szükséges. Így biztosítható, hogy az elfordított kerekek a fordulókörük érintőjének irányába álljanak. A fordulási szögeltérést a kormánytrapéz biztosítja. A kormányzás a kormánytrapéz szárainak elfordításával történik.

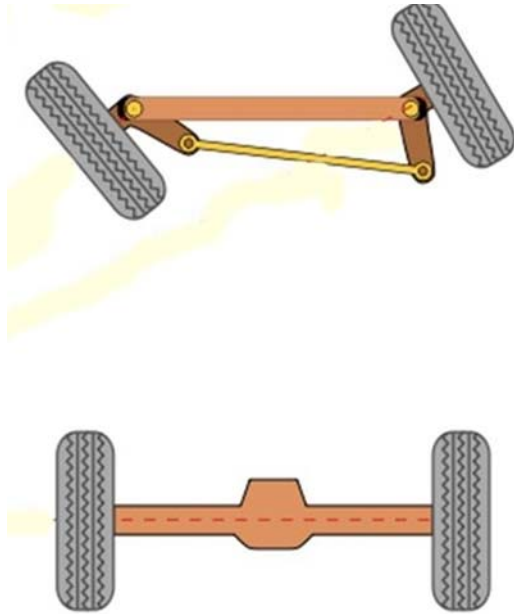
TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Hallgassa végig a tanári magyarázatot a gépkocsik tengelycsonk-kormányzásának szükségességéről, a tengelykormányzás biztonsági, konstrukciós hátrányairól, a fordulási szögeltérés megvalósításának kialakításáról.

Olvassa végig a "Szakmai információtartalom" részben leírtakat majd azt felhasználva oldja meg az alábbi feladatokat:

1. feladat:

Szerkessze meg az alábbi ábrán a fordulókör középpontját. Segítségként nézze meg a 3. ábrát és az ábránál leírtakat.

4. Ábra: Szerkesztés⁴

2. Feladat: Fogalmazza meg az alábbi szövegmezőben, hogy a fordulási szögeltérésre miért van szükség:

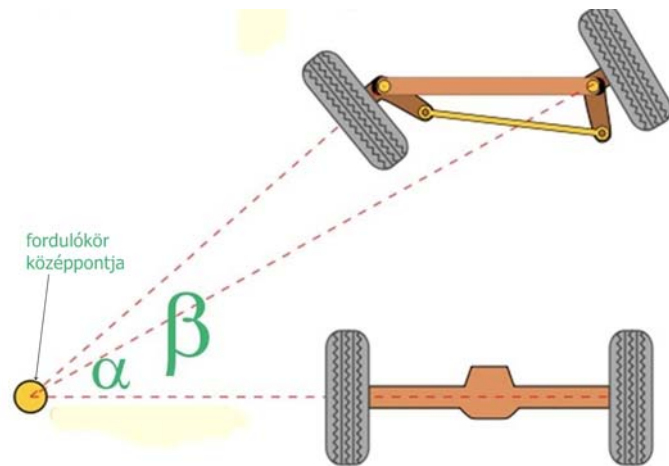

Az 1. feladat megoldása:

---

⁴ Forrás: http://www.knowledgerush.com/kr/encyclopedia/Ackermann_steering_geometry/

5. ábra: Az 1. számú feladat megoldása ⁵

2. feladat megoldása: A kormányzott kerekek fordulási szögeltérése a csúszásmentes kanyarodáshoz szükséges. Így biztosítható, hogy az elfordított kerekek a fordulókörök érintőjének irányába álljanak.

⁵ http://www.knowledgerush.com/kr/encyclopedia/Ackermann_steering_geometry/

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat: Határozza meg a fordulási szögeltérés fogalmát:

---

2. Feladat Írja be a megfelelő szöveget majd olvassa el egyben és értelmezze a mondatokat!

A gépkocsik kormányzása.....(tengely-tengelycsonk) kormányzással történik. A megoldás előnye a ..... (megcsúszással történő-csúszásmentes) kanyarodás, a (nagyobb-kisebb) rugózatlan tömeg, a .....(nagyobb-kisebb) kormányerő szükséglet.

MUNKKAMINTA

MEGOLDÁSOK

1. feladat: A kormány elfordításakor a kormányzott kerekek eltérő szögben fordulnak el. A két szög közötti különbség a fordulási szögeltérés.

2. feladat: A gépkocsik kormányzása tengelycsonk kormányzással történik. A megoldás előnye a csúszásmentes kanyarodás, a kisebb rugózatlan tömeg, a kisebb kormányerő szükséglet.

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az előző részben megismert tengelycsonk kormányzás működtetésének megoldása nem könnyű feladat. Olyan kialakításra van szükség, amely könnyen kezelhető és biztonságos.

A kormánytrapéz mozgatásához nagy erő szükséges. A gépkocsi vezetője által kifejtett erő (maximum 150 N) nem elegendő a kerekek közvetlen elfordításához valamilyen megoldással, például mechanikus áttétellel, vagy külső erőforrással) a kerekeket elfordító erőt növelni kell.

Hogyan lehet azt biztosítani, hogy a gépkocsivezető kényelmesen (kis erő kifejtéssel), de biztonságosan tudja irányítani a gépkocsit?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló többször módosított 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet szabályozza a kormányberendezés kialakítását.

A jármű kormányberendezésének olyannak kell lennie, amely lehetővé teszi, hogy a vezető – a jármű terhelési állapotától és sebességétől függetlenül – a jármű haladási irányát könnyen, gyorsan változtathassa, illetőleg a járművet könnyen és megbízhatóan egyenes irányban tarthassa. A kormányberendezés a vezetőre fárasztó rezgéseket, illetőleg lökéseket nem továbbíthat.

A kormányműnek és a futóműnek olyannak kell lennie, hogy az a jármű megfelelő menetstabilitását biztosítsa. A kormányberendezésnek menet közben érzékelhető visszaállási törekvést kell mutatnia bekormányzott helyzetből a középállás felé.

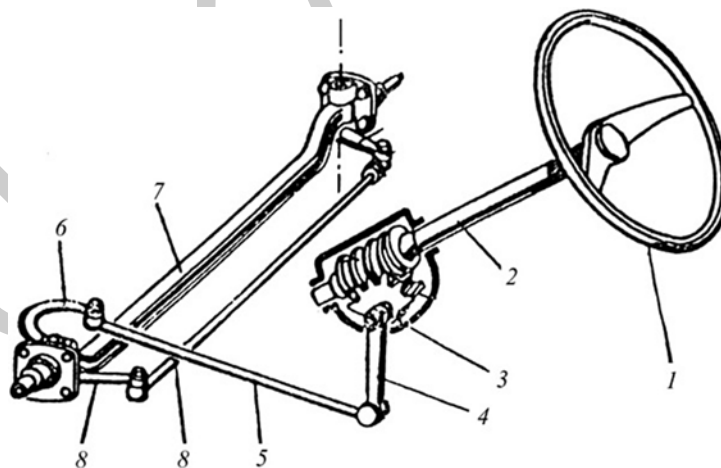
A kormánykeréken a kormányzáshoz szükséges kerületi erő nem haladhatja meg a 150 N értéket.

A kormányberendezés magában foglalja (6., 7. ábra) a kormánykereket, a kormányoszlopot, a kormányművet, a kerekeket elfordító rudazatot.

A 3500 kg-ot meg nem haladó összgördülő tömegű járművek (jellemzően a személygépkocsik) kormányberendezéseinek kialakítása három nagy csoportba sorolható.

1. Csigaorsós kormányberendezések

A csigaorsós kormányműveknél a kormányoszlop végén a kormányműben egy csigaorsó fordul el (6. ábra) ehhez kapcsolódik a típustól függően egy csigakerék, csigagörgők, vagy csigaujjak. A csigakerék, illetve a csigaorsóhoz kapcsolódó elemek egy kart (kormánykar) fordítanak el, amely a kormánytrapéz rudazatához kapcsolódik. E megoldásban 6. ábra a gépkocsivezető a kormány elfordításának hatására egy csigaorsót forgat a kormányműben (az ábrán 3. számmal jelölve) amely egy csigakeréket fordít el. A csigakerék egy irányítókár segítségével mozgatja a kormánytrapézt.

6. ábra: Kormányberendezés felépítése⁶

Az ábrán látható kormányberendezés részei:

1. Kormánykerék

⁶ Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/site/upload/2008/09/kepek_019.jpg

2. Kormányoszlop
3. Kormánymű
4. Kormány-kar
5. Irányítórúd
6. Irányítókar
7. Merev első tengely
8. Kormány összekötő rudazat

2. Csavarorsós kormányberendezések

A csavarorsós kormányműveknél a kormányoszlop végén a kormányműben egy csavarorsó fordul el, ehhez kapcsolódik a típustól függően egy csavaranya. A súrlódás csökkentésére a csavaranya csatlakozásakor golyókat is alkalmazhatnak. A csavaranya, egy fogas íven keresztül egy kart (kormánykar) fordít el, amely a kormánytrapéz rudazatához kapcsolódik. Előnye, ha a csavaranya az orsón nem tud elfordulni akkor az orsó tengelyének irányába mozdul el igen nagy áttételt biztosítva. A golyók alkalmazásával a kormányelfordulásakor a csavaranya nem csúszik az orsó menetén, hanem gördülő súrlódás jön létre az egymáshoz kapcsolódó elemek között.

7. ábra: Csavarorsós kormánymű golyóssal

Ezeket a kormányműveket (csigaorsós, csavarorsós) jellemzően a nagyobb teherbírású (3500 kg-ot meghaladó összgördülőtömegű) járműveknél használják. Személygépkocsik javítása során elsősorban az idősebb járműveknél találkozhatunk ilyen megoldásokkal.

A fenti megoldások előnye, hogy nagy áttételt tudnak biztosítani a gépkocsiveető kormányelfordítása, és a kormányzott kerekek elfordítása között. A fent említett megoldásokkal (csigaorsós, csavarorsós kormányművek) 1:15–40-es áttétel is elérhető, amíg a személygépkocsiknál jellemzően 1:15–20 közötti kormányáttételt alkalmaznak. A kormány például 1:20-as áttétele tehát azt jelenti, hogy a gépkocsiveető 360°-os kormányelfordításának hatására a kormányzott kerék 18°-os elfordulása következik be.

3. A kormányberendezések leggyakoribb típusa a fogasléces kormányművel szerelt kormányberendezés:

A megoldás lényegesen egyszerűbb a fent ismertetett kormánymű típusokhoz képest kevesebb alkatrészt tartalmaz, kisebb a helyszükséglete. Független kerék felfüggesztésű első futóműveknél jellemzően ezt a megoldást alkalmazzák. A gépkocsiveető a kormány elfordításakor a kormányoszlopra csatlakozó fogaskereket fordítja el, ami egy fogasléchez kapcsolódik. A fogasléc a kormánytrapéz összekötő rúdját mozditja el a kívánt irányba. (8., 9., ábra)

8. ábra: Fogasléces kormányművel szerelt kormányberendezés ⁸

⁸ Forrás: http://www.nskamericas.com/cps/nsk/na_en/p/images/content/Steering_Car_rdax_95.jpg

9. ábra: Fogasléces kormánymű⁹

Összefoglalás: A kormánytrapéz működtetését különböző típusú kormányművek teszik lehetővé. A kormányberendezés részei: kormánykerék, kormányoszlop, kormánymű, a kerekeket elfordító rudazat. A kerekek elfordításához szükséges kormányzási erő csökkentését a kormánymű áttétele biztosítja. Az áttétel személygépkocsiknál általában 1:15–20 közötti. A kormányberendezések kialakítása a kormánymű típusától függ. A kormányművek lehetnek fogasléces, csigaorsós, csavarorsós kialakításúak a kormányoszlop végén, a kormányműben található szerkezeti kialakítástól függően.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Figyelmesen kövesse a tanári magyarázatot a csavarorsós, csigaorsós, fogasléces kormányberendezések felépítéséről és működéséről.

Ha valamely rész nem volt érthető olvassa el az adott rész magyarázatát a "Szakmai információtartalom" részben, tegyen fel értelmezést segítő kérdést tanárának.

Olvassa végig a "Szakmai információtartalom" részben leírtakat.

A kormányberendezés részeit – tanműhelyben, vagy más lehetséges helyszínen – felemelt személygépkocsi esetén azonosítsa be a "Szakmai információtartalom" részben található ábrák felhasználásával.

⁹ Forrás: http://www.carbibles.com/images/rack_and_pinion_cutaway.jpg

Gyakorlati foglalkozás keretében tanára irányításával csoportmunka keretében először egy olyan megemelt gépjármű kormányberendezését vizsgálják, amelynek csavarorsós kormányműve van. Az egyes alkatrészeket a "Szakmai információtartalom" részben leírtak, illetve a 6. ábra felhasználásával azonosítsa be. A kormánykerék elfordításával kövesse nyomon az egyes szerkezeti elemek elmozdulását a kormányberendezés működésénél leírtakat figyelembe véve.

Gyakorlati foglalkozás keretében tanára irányításával, egy fogasléces kormányművel szerelt gépjármű kormányberendezésének részeit a 8. illetve a 9. ábra alapján azonosítsa a megemelt gépkocsit vizsgálva. A kormánykerék elfordításával kövesse nyomon az egyes szerkezeti elemek elmozdulását a kormányberendezés működésénél leírtakat figyelembe véve.

A különböző kormánymű típusokat az elméleti tanórákon is makettek, metszetek – lehetőség szerinti – felhasználásával ismerje meg. Azonosítsa a maketten, metszeten található szerkezeti elemeket a 6–9. ábrákon található szerkezeti elemekkel.

A makettek működtetésével mérje fel a kormányberendezés áttételét. Fogalmazza meg társaival közösen, hogy a kormány áttételének például 1:20-as mértéke mit jelent a kormánykerék elfordulása és a kormányzott kerék elfordulási szöge mértékében.

Rugós erőmérő, vagy kormánykerékre szerelhető kormányerő mérő segítségével mérje fel milyen erő kifejtést jelent a 150 N kormány elfordításához szükséges erő.

Csoportmunkában keressen választ arra, hogy a megismert kormányberendezések hogyan biztosítják a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló többször módosított 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendeletben foglaltakat, nevezetesen azt, hogy: "A jármű kormányberendezésének olyannak kell lennie, amely lehetővé teszi, hogy a vezető – a jármű terhelési állapotától és sebességétől függetlenül – a jármű haladási irányát könnyen, gyorsan változtathassa, illetőleg a járművet könnyen és megbízhatóan egyenes irányban tarthassa. A kormányberendezés a vezetőre fárasztó rezgéseket, illetőleg lökéseket nem továbbíthat."

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat:

Fogalmazza meg saját szavaival a kormányberendezéssel szemben támasztott jogszabályban rögzített követelményeket!

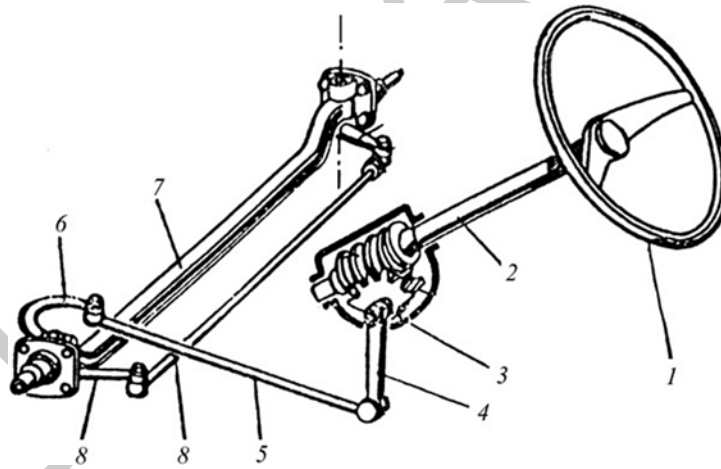

---

2. feladat:

Nevezze meg a kormányberendezés egyes részeit a 10. ábra alapján

10. ábra: Kormányberendezés felépítése¹⁰

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

---

¹⁰ Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/site/upload/2008/09/kepek_019.jpg

5. ....

6. ....

7. ....

8. ....

3. feladat:

Írja le, hogyan működik egy csigaorsós kormányberendezés!

MULTIKÁNYAG

---

4. feladat:

Írja le, hogyan működik egy csavarorsós kormányberendezés!

MULTIKÁNYAG

---

5. feladat:

Írja le, hogyan működik egy fogasléces kormányművel szerelt kormányberendezés!

Blank writing area for the answer to question 5, consisting of 8 horizontal lines.

6. feladat:

Hasonlítsa össze a fogasléccel szerelt kormányművel szerelt kormányberendezést a csavarorsós illetve a csigaorsós kormányművel szerelt kormányberendezéssel

Blank writing area for the answer to question 6, consisting of 8 horizontal lines.

MEGOLDÁS

1. feladat:

A jármű kormányberendezésének olyannak kell lennie, amely lehetővé teszi, hogy a vezető - a jármű terhelési állapotától és sebességétől függetlenül - a jármű haladási irányát könnyen, gyorsan változtathassa, illetőleg a járművet könnyen és megbízhatóan egyenes irányban tarthassa. A kormányberendezés a vezetőre fárasztó rezgéseket, illetőleg lökéseket nem továbbíthat.

A kormányműnek és a futóműnek olyannak kell lennie, hogy az a jármű megfelelő menetstabilitását biztosítsa. A kormányberendezésnek menet közben érzékelhető visszaállási törekvést kell mutatnia bekormányzott helyzetből a középállás felé.

A kormánykeréken a kormányzáshoz szükséges kerületi erő nem haladhatja meg a 150 N értéket.

2. feladat:

1. Kormánykerék

2. Kormányoszlop

3. Kormánymű

4. Kormány-kar

5. Irányítórúd

6. Irányítókar

7. Merev első tengely

8. Kormány összekötő rudazat

3. feladat:

A csigaorsós kormányműveknél a kormányoszlop végén a kormányműben egy csigaorsó fordul el (6. ábra) ehhez kapcsolódik a típustól függően egy csigakerék, csigagörgők, vagy csigaujjak. A csigakerék, illetve a csigaorsóhoz kapcsolódó elemek egy kart (kormány-kar) fordítanak el, amely a kormánytrapéz rudazatához kapcsolódik. E megoldásban (6. ábra) a gépkocsivezető a kormány elfordításának hatására egy csigaorsót forgat a kormányműben (az ábrán 3. számmal jelölve) amely egy csigakereket fordít el. A csigakerék egy irányítókar segítségével mozgatja a kormánytrapézt.

4. feladat:

A csavarorsós kormányműveknél a kormányoszlop végén a kormányműben egy csavarorsó fordul el, ehhez kapcsolódik a típustól függően egy csavaranya. A súrlódás csökkentésére a csavaranya csatlakozásakor golyókat is alkalmazhatnak. A csavaranya, egy fogas íven keresztül egy kart (kormány-kar) fordít el, amely a kormánytrapéz rudazatához kapcsolódik. Előnye, ha a csavaranya az orsón nem tud elfordulni akkor az orsó tengelyének irányába mozdul el, igen nagy áttételt biztosítva. A golyók alkalmazásával a kormányelfordulásakor a csavaranya nem csúszik az orsó menetén, hanem gördülő súrlódás jön létre az egymáshoz kapcsolódó elemek között.

5. feladat:

A gépkocsivezető a kormány elfordításakor a kormányoszlopra csatlakozó fogaskereket fordítja el, ami egy fogasléchez kapcsolódik. A fogasléc a kormánytrapéz összekötő rúdját mozdtítja el a megfelelő irányba. (8., 9., ábra)

6. feladat:

A fogasléces kormányművel szerelt kormányberendezések egyszerűbbek a csavarorsós, csigaorsós kormányművel szerelt kormányberendezésekhez képest, kevesebb alkatrészt tartalmaznak, kisebb a helyszükséglete. Független kerék-felfüggesztésű járműveknél jellemzően ezt alkalmazzák. Csigaorsós kormányberendezéssel egyszerűbb a merev tengelyes mellső futóműveknél a nagy áttétel kialakítása és a kormánytrapéz mozgatása. Csavaranyás golyókkal szerelt kormányműnél a kormánymű élettartama nagy, kisebb a kopás, nagy áttétele miatt jellemzően a nagy teherbírású járműveknél használják.

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A kormányzáshoz szükséges erőt a gépkocsivezető izomzata állítja elő. A nagytömegű járműveknél már régen problémát okozott az, hogy a kerekek kormányzásához szükséges erőt – az emberi teljesítőképesség megfelelő határain belül – a gépkocsivezetőnek kell biztosítani. Az igaz, hogy a kormánymű áttételének növelésével a kormányon kifejtendő erő csökkenthető, ennek azonban az az ára, hogy egyre nagyobb elmozdulással érhető el a kívánt elfordulás, vagyis a kormány elfordításához szükséges idő növekszik. Különösen nagy a jelentősége ennek akkor, ha a jármű sebessége is nagy. Hiszen a nagy sebességű járműveknél a kívánt kerék elforduláshoz kevesebb idő áll rendelkezésre. Ez azt is jelenti, hogy a kanyarodáshoz jelentősen csökkenteni kell a jármű sebességét.

A járművek sebességének növekedése, a közlekedés biztonsága kikényszerítette azokat a megoldásokat, melyekkel a kormányzáshoz szükséges erő csökkenthető. Különösen nagy erőt kellett kifejteni a járművezetőnek a lassan gördülő kerekek kormányzásakor, vagyis a legtöbb esetben a parkoláskor, kiálláskor, beálláskor izzadtak meg a járművezetők.

A gépjárművek fejlődése során az utazás komfortja, a gépkocsivezető kényelem érzetének növelése azt kívánja, hogy ne legyen szükséges jelentős erőt kifejteni egyetlen tevékenység, így a kormányzás során sem.

Mindezek miatt már az autózás hőskorában elkezdtek azokon a technikai megoldásokon gondolkodni, amelyek a kormányzáshoz szükséges emberi erő csökkentését teszik lehetővé.

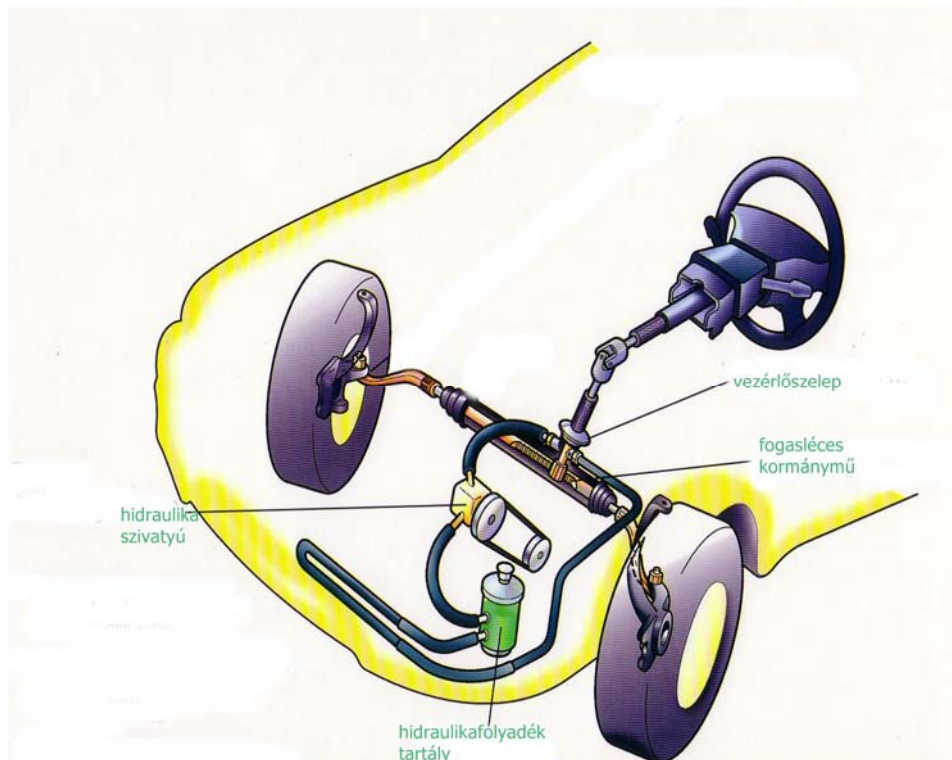
Az elektronika fejlődésével olyan szabályzó rendszerek működnek, melyek a jármű menetstabilitását valós időben képesek befolyásolni, amennyiben a mechanikus beavatkozó elemek ennek fogadására alkalmasak.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A kormányzási erő biztosítására, a kormányművek fejlődésére hasonló fejlődési pálya figyelhető meg, mint valamennyi gépjárműben található szerkezeti egység esetén, illetve szerkezet irányításának fejlesztésében. Kezdetben mechanikus megoldásokat alkalmaztak, majd a megnövekedett erőszükségletet szabályozási, beavatkozási igényt hidraulikus vagy pneumatikus rendszerek biztosítják. A fejlődés következő lépéseként megjelennek az elektromos, elektronikai rendszerek alkalmazása is. A korábbi rendszerek vezérlései, egyirányú visszajelzés nélküli rendszerei fokozatosan elektronikus szabályozás irányítása alá kerülnek.

HIDRAULIKUS SZERVOKORMÁNY

A jelenleg használt személygépkocsik többségében hidraulikus szervokormány kerül beépítésre, a kormányzáshoz szükséges erőkiejtés csökkentése érdekében. Működési elve az, hogy a motor főtengelyéről egy hidraulikaszivattyú kap hajtást, az így előállított folyadéknomás egy munkahenger segítségével a kormányzáskor, a gépkocsivezető által kifejlesztett kormányerőt növeli, sőt a kormányzási erőszükséglet jelentősebb részét a folyadéknomás biztosítja.

11. ábra: fogaslécés kormánymű hidraulikus kormány szervó berendezéssel¹¹

A 11. ábrán látható berendezés fő részei:

Fogaslécés kormánymű:

Működése megegyezik a korábbiakban bemutatott működéssel, az eltérés csupán az, hogy a kormányzási erőszükséglet jelentős részét a hidraulikafolyadék által a munkahenger dugattyúján kifejtett nyomás biztosítja.

Hidraulika szivattyú:

A motor főtengelyéről kapja hajtását, ékszíjhajtással kapcsolódik a főtengely végén található tárcsához. Javítása karbantartása alapvetően megegyezik a folyadékszivattyúk karbantartásánál megismertekkel. A mechanikus hajtás egyszerű és olcsó kialakítás, hátránya azonban, hogy a motor főtengelyéről folyamatosan energiát vesz el, sokszor teljesen feleslegesen. Autópályán állandó nagysebességű haladáskor, amikor a kormányzási erőszükséglet is csekély, a szivattyú folyamatos mechanikus meghajtása feleslegesen növeli a hajtáslánc veszteségeit.

Hidraulikafolyadék-tartály:

¹¹ Forrás: www.coysdenver.com/images/service/steering.jpg

A folyadékszint ellenőrzése, az esetleges utántöltés is itt történik. A szervokormány működéséből következik, a két irányba mozgó munkahenger dugattyújának egyik oldalán folyadék elvezetésre van szükség, ez ide, a tartályba történik. A felhasznált hidraulika folyadék minőségét a gépkocsi gyártója a gépkocsi műszaki adatai között minden esetben meghatározza. Fontos, hogy az előírt minőségű folyadékot használjuk. A tartály elhelyezése általában a hidraulika folyadék hűtését is szolgálja. A tartályban a folyadék szűrését végző szűrő is található. A hidraulika folyadékot a gyártó által meghatározott futásteljesítmény, illetve üzemidő elteltével kell cserélni.

Vezérlőszelep:

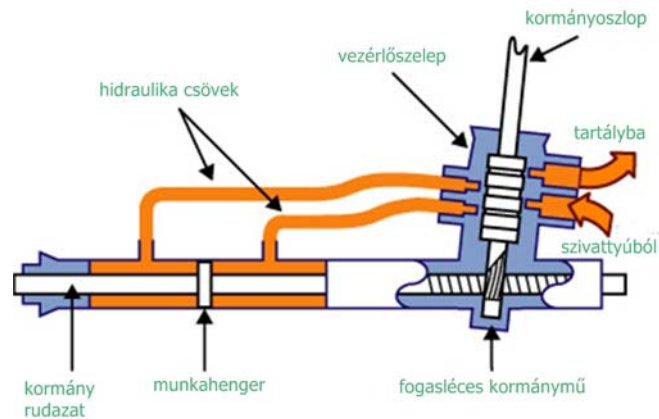
Feladata, hogy a kormánykerék elfordításakor a hidraulikaszivattyú által előállított nagynyomású folyadékot a munkahenger dugattyújának (12. ábra) megfelelő oldalára vezesse. A kormánykerék elfordulásakor a vezérlőszelepből dugattyú elmozdul és nyitja az elfordítás irányának megfelelő nyílást mely egy hidraulika csövön keresztül a munkahenger dugattyújának megfelelő oldalára vezeti a folyadéknyomást. A vezérlőszelepből egy rugó is található, melyet a kormány elfordításakor a gépkocsivezető összenyom. A rugó annál jobban összenyomódik, minél jobban elfordítja gépkocsivezető a kereket. Így biztosítja a berendezés azt, hogy az elfordítással arányos erő kifejtésre kényszerítse a gépkocsivezetőt annak érdekében, hogy a kormányzási erőből érzékelje a vezető az elfordulási szöget is.

Munkahenger:

A fogasléc elmozdítását végzi. A munkahenger dugattyúja közvetlenül mozdtítja el a kormányösszekötő rudazatot. Elhelyezéséből jól látszik, hogy továbbra is megmarad a kormánykerék és a kormányzott kerekek közötti közvetlen mechanikus kapcsolat, csak a kormányzási erőszükséglet jelentős részét a munkahenger dugattyújának megfelelő oldalán megjelenő folyadéknyomás biztosítja. (12. ábra)

A hidraulikus szervokormány működése:

A kormánykerék elfordításakor a kormányoszlop végén található fogaskerék elfordul, ami a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. Ezzel egy időben a vezérlőszelep nyitja a hidraulikaszivattyú által előállított nagynyomású folyadék számára az elfordítás irányának megfelelő, a munkahenger dugattyúja felé vezető nyílást (12. ábra). A folyadéknyomás a dugattyút és a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. A fogasléc a kormányösszekötő rudazatot elmozdításával a kormányzott kerekeket a kívánt irányba fordítja (11. ábra).

12. ábra: Hidraulikus szervokormány felépítése és működése¹²

A mechanikus kormányberendezésekkel szemben előny az, hogy a kormányzáshoz szükséges erő kifejtés csökken. A gépjárművezető komfortérzete növekszik. A szervó hatás azonban csak járó motor és a szivattyú hajtásának kifogástalan állapotában érvényesül. Jármű vontatásakor, illetve ha a főtengegy végéről a szivattyú nem kap hajtást (például ékszíjszakadás, meghibásodás esetén) a rásegítés megszűnik. A gépkocsi ilyenkor is kormányozható marad, csak a megszokottnál jóval nagyobb erő kifejtés szükséges.

ELEKTOHIDRAULIKUS SZERVÓKORMÁNY (ELECTRIC-HYDRAULIC POWER STEERING- EHPS)

A hidraulikus kormány szervók – amelyek a motor főtengegyéről folyamatos hajtást kapnak – egyik legnagyobb hátránya, hogy akkor is vesznek el a motor teljesítményéből, amikor arra semmi szükség sincs. További hátrány az is, hogy a rásegítés mértéke nem a jármű sebességétől, hanem a motor fordulatszámától függ. A gépkocsivezetőjének alacsony sebesség, és nagy kormány elfordítási szög mellett lenne a legnagyobb szüksége rásegítésre. Ez jellemzi a parkolást, a nagy kormánymozdulatokat igénylő manővereket. Nagy sebességű haladásnál a jármű stabilitása érdekében csökkentett rásegítésre lenne szükség. Olyan megoldásra van tehát szükség, ami a szabályzó elektronika segítségével a rásegítés mértékét a sebességtől függően tudja változtatni, méghozzá nagyobb sebességnél kisebb, kisebb sebességnél nagyobb rásegítést biztosítva.

¹² Forrás: <http://static.howstuffworks.com/gif/steering-power-rack.jpg>

A megoldás egyszerűen kínálkozik, őrizzük meg a hidraulikus kormány szervó valamennyi szerkezeti elemét, azzal a különbséggel, hogy a szivattyú hajtását egy villanymotorra bízjuk. A megoldás előnye, hogy a szivattyú hajtása szabályozható. Csak akkor szállít, ha a szabályzó elektronika arra utasítja. A szabályzás az elektronikus szabályzóegységben (Electronic Control Unit – ECU) a bemenő paraméterek alapján meghatározott. A jármű sebessége és a kormányelfordítás szöge azok a bemenő paraméterek, amelyek egy előre megadott jelleggörbén megadják a szivattyú hajtásának (fordulatszámának) mértékét. A jelleggörbe kialakítása olyan, hogy nagy sebességnél, kis kormányelfordulási szögnél kis rásegítést. Kis sebességnél és nagy kormányelfordítási szögnél nagy rásegítést biztosít.

Az elektrohidraulikus kormány alkalmazásával a hajtáslánc vesztesége csökken. Vegyes üzemben egy középkategóriás személygépkocsi esetén az üzemanyag megtakarítás meghaladja a 0,2 liter/100 km mértékét.

Az elektrohidraulikus szervokormány felépítése alapvetően megegyezik a hidraulikus kormány szervóval szerelt berendezés felépítésével. Ugyanúgy csatlakozik a vezérlőszelep a kormányoszlophoz (11., 12. ábra), ugyanúgy egy munkahenger dugattyúja segíti a fogasléc elmozdulását. A legfontosabb eltérés a szivattyú működtetésében van. A szivattyú nem a motor főtengelyéről kapja mechanikus meghajtását, hanem egy elektromos motor hajtja meg. A tartályt általában a szivattyúra helyezik, többnyire a hidraulika folyadék hűtését is szolgáló helyre helyezik el (13. ábra).

13. ábra: elektrohidraulikus szervokormány hidraulikaszivattyúja és tartálya¹³

Működése: A kormánykerék elfordításakor a kormányoszlop végén található fogaskerék elfordul, ami a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. Ezzel egy időben a vezérlőszelep nyitja az elektromosan meghajtott hidraulikaszivattyú által előállított nagynyomású folyadék számára az elfordítás irányának megfelelő, a munkahenger dugattyúja felé vezető nyílást. A szivattyú által előállított folyadéknymást a szabályzó elektronika a jármű sebességétől és a kormányfordítás szögétől függően egy jelleggörbében előre meghatározott érték szerint alakítja ki. A folyadéknomás a dugattyút és a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. A fogasléc a kormányösszekötő rudazat elmozdításával a kormányzott kerekeket a kívánt irányba fordítja. A rásegítés mértéke a jármű sebességétől és az elfordítás szögétől függ.

ELEKTROMECHANIKUS SZERVÓKORMÁNY (ELECTRIC POWER STEERING–EPS)

A kormányberendezés sebességfüggő kialakítása nagy áttörést hozott a fejlesztésekben. Az elektronika fejlődésével újabb kényelmi és biztonsági funkciók jelentek meg. A menetstabilizáló rendszerek fejlesztése során jelent meg az igény a kormányberendezés aktív bevonására a jármű stabilitásának biztosítása érdekében.

¹³ Forrás: <http://autotechnika.hu/uploads/files/archiv/2003/02/36-38.pdf>

Erőteljes oldalszélben, illetve a jármű oldalirányú megcsúszása, vagy annak veszélye esetén a gépkocsivezető reakciótól függetlenül is be lehet avatkozni aktív kormányzást biztosítva.

A teljes körű elektronikus beavatkozás akkor lehetséges, ha a kormányberendezést, a kormányoszlopot vagy a fogaslécet egy elektromotor mozgatja párhuzamosan a mechanikus működtetéssel. A jelenlegi biztonsági előírások nem teszik lehetővé a kormányberendezés tisztán elektronikus (mechanikus kapcsolat nélküli) irányítását. A további fejlődés nyilvánvalóan ez, ehhez azonban a biztonsági követelmények fokozott teljesítését (azok esetleges változását) kell biztosítani.

A jelenleg alkalmazott elektromechanikus kormányberendezés megoldások esetén a mechanikus berendezésekhez, a kormányoszlophoz, vagy a fogasléchez kapcsolódó elektromos motor által hajtott fogaskerék biztosítja a rásegítést. A 14. illetve 15. ábrán egy fogaslécet mozgó elektromos motorral hajtott beavatkozó egységet láthatunk. Csak technikai megvalósításban jelent eltérést, az alapvető működése azonos akkor is ha a fogasléchez, vagy a beavatkozó egység a kormányoszlop alsó, vagy felső részéhez kapcsolódik.

Az elektromechanikus kormányberendezés felépítését mutatja a 14. ábra.

14. ábra: Elektromechanikus kormányberendezés¹⁴

Működése: A kormány elfordításakor az elektronikus vezérlőegység (Electronic Control Unit–ECU) a kormányelfordítási szög és a jármű sebessége alapján meghatározza a szükséges rásegítés mértékét, azaz a rásegítést végző elektromotor szükséges fordulatszámát és nyomatékát. Ennek megfelelő vezérlőimpulzus (áramerősség) jut az elektromotorra, amely kormányoszlophoz, vagy a fogasléchez kapcsolódik megfelelő áttétellel. A vezérlő impulzust nem csak a kormányelfordítás hatására adhatja ki az ECU, hanem a menetbiztonságot szabályzó rendszerek hatására is. Így aktív kormányzást tesz lehetővé.

¹⁴ Forrás: <http://www.howtopdf.com/wp-content/uploads/2010/04/volkswagen-power-steering-.jpg>

A megoldás előnye, hogy a hidraulikus rendszer megszűnik, kevesebb szerkezeti elem, hibaforrás biztosítja a kormányzás lehetőségét. További előny, hogy lehetővé válik az aktív kormányzás, az elektronikus irányítás akár a gépkocsivezető nélkül is egyes kormányzási manővereket el tud végezni. A jelenlegi fejlesztések a parkolás megkönnyítésére komplex irányítórendszert dolgoznak ki.

Összefoglalás:

A mechanikus kormányberendezések esetén a gépkocsivezető biztosítja a kormányzáshoz szükséges erőt. Kényelmi, biztonsági szempontok miatt rásegítést biztosító, szervó rendszerek kerültek a gépkocsikba. A kormányberendezések fejlődési fokozatai tehát a következők:

1. mechanikus kormányberendezés
2. hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezés
3. elektrohidraulikus kormányberendezés
4. elektromechanikus kormányberendezés

1. A mechanikus kormányberendezésnél a teljes kormányerőt a gépkocsivezető adja, ehhez nagy áttétel, lassú kormányelfordítás és nagy izomerő szükséges, különösen parkoláskor.

2. A hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezés esetén a motor által mechanikusan hajtott hidraulikaszivattyú nyomása egy munkahenger dugattyúján keresztül segíti a kormány elfordítását. Így kevesebb emberi erőre van szükség. Hátránya, hogy a szivattyú folyamatos hajtása miatt növeli a mechanikus veszteségeket, nagyobb az üzemanyag fogyasztás.

3. Az elektrohidraulikus kormányberendezés sebességfüggő rásegítést tesz lehetővé, alacsonyabb üzemanyag-fogyasztással. E megoldásban egy elektromotor hajtja a hidraulikaszivattyút. Az elektromotor működését elektronika szabályozza a jármű sebességétől, és a kormányelfordítás szögétől függően.

4. Az elektromechanikus rásegítésnél nincs hidraulikus rendszer, egyszerű és aktív kormányzást tesz lehetővé, azaz a szabályzó elektronika a gépkocsivezetőtől függetlenül is fordíthat a kormányzott kerekeken a menetstabilitás növelése érdekében. Egy villanymotor kialakítástól függően a kormányoszlopot, vagy a fogaslécet mozgatja. Az elektromotor elektronikus irányítása az előző rendszerek előnyei mellett aktív beavatkozást is lehetővé tesz.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

HIDRAULIKUS SZERVOKORMÁNY

Figyelmesen kövesse a tanári magyarázatot a hidraulikus kormány szervó működéséről.

Ha valamely rész nem volt érthető olvassa el az adott rész magyarázatát a "Szakmai információ tartalom" a hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezésre vonatkozó részében, tegyen fel értelmezést segítő kérdést tanárának.

A hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezést az elméleti tanórákon is makettek, metszetek – lehetőség szerinti – felhasználásával ismerje meg. Azonosítsa a maketten, metszeten található szerkezeti elemeket a 11–12. ábrákon található szerkezeti elemekkel.

Olvassa végig a "Szakmai információ tartalom" a hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezés részében leírtakat.

Gyakorlati foglalkozás keretében tanára irányításával csoportmunka keretében egy olyan gépjármű kormányberendezését tanulmányozzák, amelynek hidraulikus kormány szervó berendezése van. Az egyes alkatrészeket a "Szakmai információ tartalom" részben leírtak, illetve a 11. és 12. ábra felhasználásával azonosítsa be.

A gyakorlati foglalkozáson jegyezze fel a megismert kormányberendezés részeit!

<hr/> <hr/> <hr/>

Keresse meg, hogy hol kell ellenőrizni, illetve szükség esetén utántölteni a hidraulika folyadék mennyiségét, illetve hol kell ellenőrizni a meghajtó ékszíj állapotát.

Járó motornál, forgószámolyon álló, rögzített gépkocsin a kormánykerék elfordításával kövesse nyomon az egyes szerkezeti elemek elmozdulását a hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezés működésénél leírtakat figyelembe véve. Próbálják meg ugyanezen jármű kormánykerékét álló motor esetén elfordítani.

A gyakorlati foglalkozáson tapasztaltakat és a készített feljegyzését vesse össze a "Szakmai információ tartalom" a hidraulikus kormány szervóval szerelt kormányberendezés részében leírtakkal.

ELEKTOHIDRAULIKUS SZERVÓKORMÁNY (ELECTRIC-HYDRAULIC POWER STEERING- EHPS)

Figyelmesen kövesse a tanári magyarázatot az elektrohidraulikus kormányberendezés működéséről.

Ha valamely rész nem volt érthető olvassa el az adott rész magyarázatát a "Szakmai információtartalom" az elektrohidraulikus kormányberendezésre vonatkozó részében, tegyen fel értelmezést segítő kérdést tanárának.

Az elektrohidraulikus kormányberendezést az elméleti tanórákon is makettek, metszetek – lehetőség szerinti – felhasználásával ismerje meg. Azonosítsa a maketten, metszeten található szerkezeti elemeket a 11-13. ábrákon található szerkezeti elemekkel.

Olvassa végig a "Szakmai információtartalom" elektrohidraulikus kormányberendezés részében leírtakat.

Gyakorlati foglalkozás keretében tanára irányításával csoportmunka keretében egy olyan gépjármű kormányberendezését tanulmányozzák, amelynek elektrohidraulikus kormányberendezése van.

A gyakorlati foglalkozáson jegyezze fel a megismert kormányberendezés részeit!

<hr/> <hr/> <hr/>

Keresse meg, hogy hol kell ellenőrizni, illetve szükség esetén utántölteni a hidraulika folyadék mennyiségét.

Járó motornál, forgószámlyon álló, rögzített gépkocsin a kormánykerék elfordításával kövesse nyomon az egyes szerkezeti elemek elmozdulását az elektrohidraulikus kormányberendezés működésénél leírtakat figyelembe véve.

A gyakorlati foglalkozáson tapasztaltakat és a készített feljegyzését vesse össze a "Szakmai információtartalom" a elektrohidraulikus kormányberendezés részében leírtakkal.

ELEKTROMECHANIKUS SZERVÓKORMÁNY (ELECTRIC POWER STEERING–EPS)

15. ábra: Elektromechanikus kormányberendezés metszet¹⁵

A 15. ábra baloldalán jól látható a fogasléchez kapcsolódó elektromotor által meghajtott fogaskerék.

Figyelmesen kövesse a tanári magyarázatot a elektromechanikus kormányberendezés működéséről. Ha valamely rész nem volt érthető olvassa el az adott rész magyarázatát a "Szakmai információtartalom" elektromechanikus kormányberendezésre vonatkozó részében, tegyen fel értelmezést segítő kérdést tanárának.

Az elektromechanikus kormányberendezés az elméleti tanórákon is makettek, metszetek – lehetőség szerinti – felhasználásával ismerje meg.

Olvassa végig a "Szakmai információtartalom" elektromechanikus kormányberendezés részében leírtakat.

Gyakorlati foglalkozás keretében tanára irányításával csoportmunka keretében egy olyan gépjármű kormányberendezését tanulmányozzák, amelynek elektromechanikus kormányberendezése van. Az egyes alkatrészeket a "Szakmai információtartalom" részben leírtak felhasználásával azonosítsa be.

A gyakorlati foglalkozáson jegyezze fel a megismert kormányberendezés részeit!

<hr/> <hr/> <hr/>
----

¹⁵ Forrás: <http://www.bsz-technik.de/bsz-Projekte-KFZ-Mechatroniker-projekte,projektemechatroniker.html>

A gyakorlati foglalkozáson tapasztaltakat és a készített feljegyzését vesse össze a "Szakmai információtartalom" az elektromechanikus kormányberendezés részében leírtakkal.

Csoportmunkában keressen választ arra, hogy a megismert kormányberendezések hogyan biztosítják a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló rendeletben foglaltakat: "A jármű kormányberendezésének olyannak kell lennie, amely lehetővé teszi, hogy a vezető – a jármű terhelési állapotától és sebességétől függetlenül – a jármű haladási irányát könnyen, gyorsan változtathassa, illetőleg a járművet könnyen és megbízhatóan egyenes irányban tarthassa. A kormányberendezés a vezetőre fárasztó rezgéseket, illetőleg lökéseket nem továbbíthat."

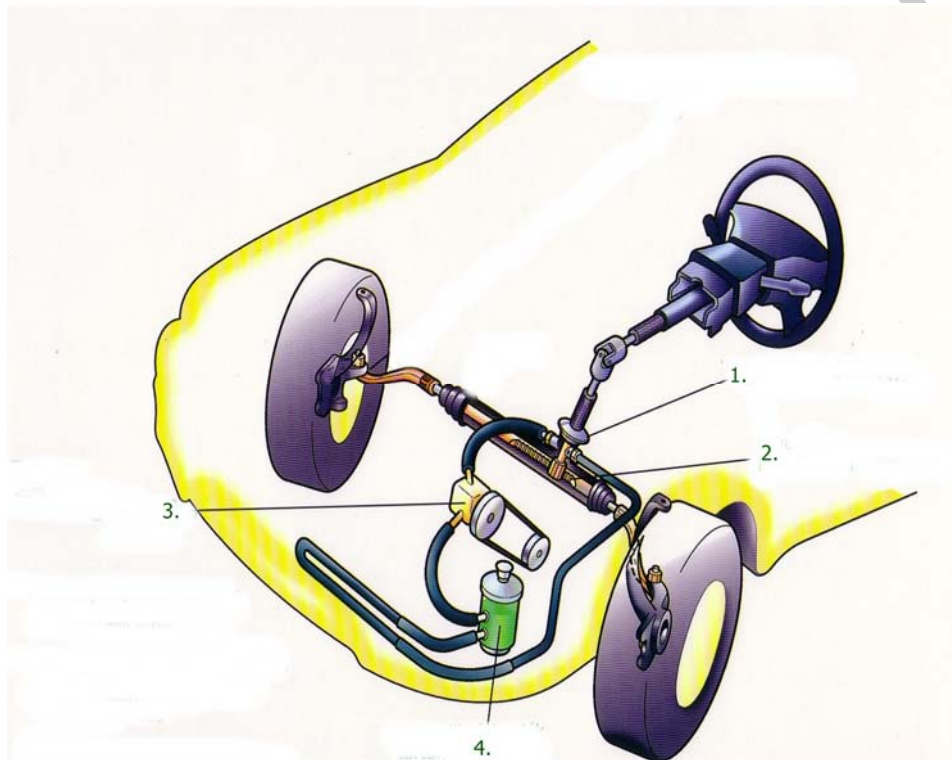
MUNKANYELVI

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1 feladat:

Nevezze meg a hidraulikus szervokormányval szerelt kormányberendezés egyes részeit a 16. ábra alapján!

16. ábra: Hidraulikus szervokormányval szerelt kormányberendezés¹⁶

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

¹⁶ Forrás: www.coysdenver.com/images/service/steering.jpg

2. feladat:

Sorolja fel a hidraulikus szervokormány előző feladatban megadott részeinek feladatát!

1. _____
_____

2. _____
_____

3. _____
_____

4. _____
_____

3. feladat:

Írja le, hogyan működik a hidraulikus szervokormány!

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4. feladat:

Írja le, hogyan működik az elektrohidraulikus szervokormány!

Blank writing area for the answer to question 4, containing horizontal lines for text entry.

5. feladat:

Írja le, hogy mi az előnye az elektrohidraulikus szervokormánynak!

Blank writing area for the answer to question 5, containing horizontal lines for text entry.

6. feladat:

Írja le, hogyan működik az elektromechanikus szervokormány!

---

7. feladat: Írja le az elektromechanikus szervokormány előnyeit!

MEGOLDÁSOK

1 feladat:

1. Vezérlőszелеp
2. Fogasléces kormánymű
3. Hidraulika szivattyú
4. Hidraulikafolyadék tartály

2. feladat:

1. Vezérlőszелеp: Feladata, hogy a kormánykerék elfordításakor a hidraulikaszivattyú által előállított nagynyomású folyadékot a munkahenger dugattyújának megfelelő oldalára vezesse.
2. Fogasléces kormánymű: A fogasléc a kormánytrapéz összekötő rúdját mozdtja el a kívánt irányba. Az elmozdításhoz szükséges erőt a kormány elfordítása és a munkahengerben lévő hidraulika folyadéknyomás adja.
3. Hidraulikaszivattyú: A motor járásakor a hidraulikafolyadék nyomását biztosítja.
4. Hidraulikafolyadék tartály: A hidraulikarendszerben szükséges folyadékot tárolja és szűri. Itt kell ellenőrizni a folyadék mennyiségét.

3. feladat:

A kormánykerék elfordításakor a kormányoszlop végén található fogaskerék elfordul, ami a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. Ezzel egy időben a vezérlőszelep nyitja a hidraulikaszivattyú által előállított nagynyomású folyadék számára, az elfordítás irányának megfelelő, a munkahenger dugattyúja felé vezető nyílást (12. ábra). A folyadéknomás a dugattyút és a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. A fogasléc a kormányösszekötő rudazat elmozdításával a kormányzott kerekeket a kívánt irányba fordítja (11. ábra)

4. feladat:

A kormánykerék elfordításakor a kormányoszlop végén található fogaskerék elfordul, ami a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. Ezzel egy időben a vezérlőszelep nyitja az elektromosan meghajtott hidraulikaszivattyú által előállított, nagynyomású folyadék számára, az elfordítás irányának megfelelő, a munkahenger dugattyúja felé vezető nyílást. A szivattyú által előállított folyadéknomást a szabályzó elektronika a jármű sebességétől és a kormányelfordítás szögétől függően egy jelleggörbében előre meghatározott érték szerint alakítja ki. A folyadéknomás a dugattyút és a hozzákapcsolódó fogaslécet elmozdítja. A fogasléc a kormányösszekötő rudazat elmozdításával a kormányzott kerekeket a kívánt irányba fordítja. A rásegítés mértéke a jármű sebességétől és az elfordítás szögétől függ.

5. feladat:

Az elektrohidraulikus szervokormányak csökkentik a mechanikus veszteségeket, így az üzemanyag fogyasztás mintegy 0,2 l/100 km mértékben csökken. Sebességtől függő rásegítést tesz lehetővé, ezért alacsony sebességnél nagyobb rásegítést tud biztosítani. Nagy sebességnél feszesebb, biztonságosabb kormányzást tesz lehetővé.

6. feladat:

Működése: A kormány elfordításakor az elektronikus vezérlőegység (Electronic Control Unit-ECU) a kormányelfordítási szög és a jármű sebessége alapján meghatározza a szükséges rásegítés mértékét, azaz a rásegítést végző elektromotor szükséges fordulatszámát és nyomatékát. Ennek megfelelő vezérlőimpulzus (áramerősség) jut az elektromotorra, amely kormányoszlophoz, vagy a fogasléchez kapcsolódik megfelelő áttétellel. A vezérlő impulzust nem csak a kormányelfordítás hatására adhatja ki az ECU, hanem a menetbiztonságot szabályzó rendszerek hatására is. Így aktív kormányzást tesz lehetővé.

7. feladat:

Az elektromechanikus kormányberendezés előnye, hogy a hidraulikus rendszer megszűnik, kevesebb szerkezeti elem, hibaforrás biztosítja a kormányzás lehetőségét. További előny, hogy lehetővé válik az aktív kormányzás, az elektronikus irányítás akár a gépkocsivezető nélkül is egyes kormányzási manővereket el tud végezni. Az elektromechanikus szervokormány csökkenti a mechanikus veszteségeket, így az üzemanyag fogyasztás csökken. Sebességtől függő rásegítést tesz lehetővé, ezért alacsony sebességnél nagyobb rásegítést tud biztosítani. Nagy sebességnél feszesebb, biztonságosabb kormányzást tesz lehetővé.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Antal György – Cseh Sándor: Gépjárműszerkezetan I., Műszaki Könyvkiadó, 1995.

AJÁNLOTT IRODALOM

Bohner – Gscheide – Layer: Gépjárműszerkezetek, Műszaki Könyvkiadó, 1994.

MUNKANYAG

A(z) 0675-06 modul 017-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
30 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató

MUNKKANYAG